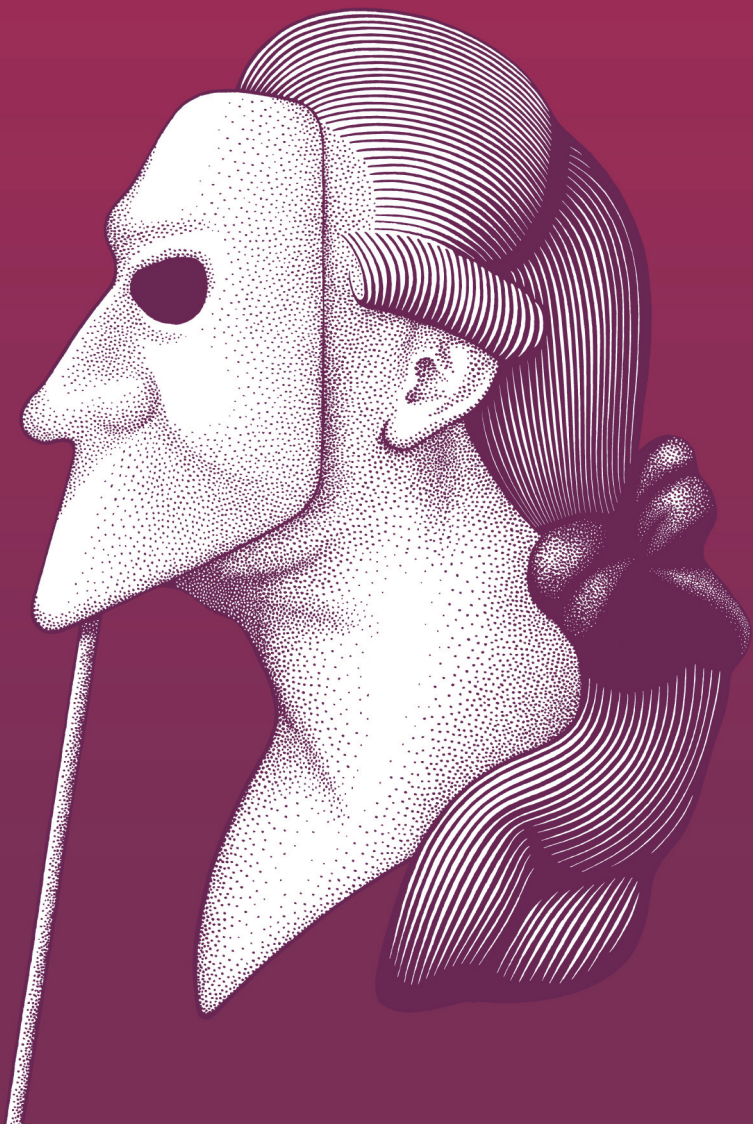

Arthur Schnitzler

CASANOVAN KOTIINPALUU

Casanovan kotiinpaluu

Arthur Schnitzler

Casanovan kotiinpaluu

Suomennos
Raija Nylander

FAROS

Turku 2020

The translation of this book was supported by the Federal
Chancellery of Austria.

Alkuteos: *Casanovas Heimfabrt* (1918)

© Raija Nylander & Faros-kustannus Oy

ISBN 978-952-5710-91-5

Faros-kustannus Oy
www.faroskustannus.fi

Casanovaa oli 53 vuoden iässä vetänyt jo kauan maailmalle lähestyvän vanhuuden rauhattomuus, ei nuoruuden seikkailunhalu, ja hän tunsu kaipauksen synnyinkaupunkiinsa Venetsiaan kasvavan sielusaaan niin rajusti, että hän alkoi kierrellä sen lähiseutua yhä jyrkemmin kaartein niin kuin lintu, joka laskeutuu vähitellen taivaan korkeuksista alas kuolemaan. Kymmenen viimeisen karkotusvuoden aikana hän oli toimittanut suurelle neuvostolle anomuksia saadakseen luvan palata kotikaupunkiinsa. Hän oli mestari laatimaan tällaisia kirjeitä ja ennen hänen kynäänsä olivat ohjanneet uhma ja härkäpäisyys, joskus myös kirjoittamisen tuottama kiihkeä mielihyvä, kun taas hänen nykyisin nöyrän anelevista sanoistaan oli jo jonkin aikaa yhä selvemmin puhunut tuskaisa kaipuu ja aito katumus. Hän us-

koi suostumuksen saantiin sitä varmemmin, mitä syvemmälle unohduksiin hautautuivat ne menneiden vuosien synnit, joista muuten kurittomuus, riidanhalu ja lähinnä huvittavat huijaukset eivät Venetsian neuvoston herroista olleet yhtä anteeksiantamattomia kuin vapaa-ajattelu, ja tarina hänen ihmeellisestä paostaan Venetsian lyijykammioista, mistä hän oli lukemattomat kerrat iskenyt juttua hallitsijoiden hoveissa, aatelislinnoissa, porvariston pöydissä ja huonomaineisissa taloissa, alkoi peittää alleen kaiken muun hänen nimeensä liittyvän pannettelu. Nämä vaikutusvaltaiset herrat olivat vasta hiljattain kirjeissään Mantovaan, missä Casanova oli oleskellut viimeiset kaksi kuukautta, valaneet toivoa seikkailijaan, jonka sisäinen ja ulkoinen loisto olivat sammumassa: hänen kohtalonsa ratkeaisi pikapuoliin suotuisasti.

Koska Casanovan rahavarat olivat käyneet varsin vähiin, hän oli päättänyt odottaa tietoa armahduksesta vaatimattomassa mutta siistissä majatalossa, jossa hän oli joskus jo onnellisempina vuosinaan asunut, ja kulutti aikaansa sen maailmallisen ajanvietteen lisäksi, josta ei pystynyt täysin pitäytymään, ennen kaikkea laatimalla vanhaa herjaajaa Voltairea vastaan kiistakirjoitusta, jonka julkaisemisella hän aikoi heti Venetsiaan palattuaan lujittaa asemaansa ja arvostustaan kaikkien suopeamielis-

ten keskuudessa niin, ettei kumpaakaan niistä voinut enää tuhota.

Kerran kun kun hän oli aamukävelyllä kaupungin laitamilla ja yritti keksiä viimeiseen asti hiotun, murskaavan lauseen sitä jumalatonta ranskalaista vastaan, hän joutui yhtäkkiä epätavallisen, lähes ruumiillista tuskaa tuottavan levottomuuden valtaan. Elämä, jota hän oli viettänyt jo lähes kolme kuukautta työläiden tottumusten tuella: aamukävelyt maaseudulle kaupungin porttien ulkopuolelle, vaatimattomat peli-illat itseään paroniksi väittävän Perottin ja tämän rokonarpisen rakastajattaren luona, ei enää aivan nuoren mutta tulisen vuokraemännän hellyydensosoitukset, ja jopa paneutuminen Voltairen teoksiin ja työskentely rohkean ja hänen oman arvionsa mukaan toistaiseksi varsin onnistuneen vastineen parissa – kaikki se tuntui hänestä tässä leppeässä, liiankin miellyttävässä myöhäiskesän aamusäässä yhtä päättömältä kuin vastenmieliseltäkin, ja hän manasi hiljaa itsekseen tietämättä ketä tai mitä hän sillä varsinaisesti tarkoitti. Hän piti miekkansa kahvaa tiukassa otteessa, loi vihamielisiä katseita joka suuntaan aivan kuin näkymättömät silmät tarkastelisivat häntä pilkallisesti ympäröivästä autiudesta ja käänsi kulkunsa äkillisesti takaisin kaupunkiin tarkoituksenaan valmistella pikaista lähtöä sieltä. Sillä hän ei epäillyt, etteikö hänen olonsa kohentuisi heti, kun hän pää-

sisi muutamaa virstaa lähemmäs kaivattua kotiseutuaan. Hän kiihdytti kulkuaan varatakseen ajoissa paikan pikapostivaunussa, joka lähtisi ennen aurin-gonlaskua idän suuntaan. Eikä hänellä juuri sen enempää tekemistä ollutkaan, koska hän saattoi hyvinkin luopua jäähyväiskäynnistä paroni Perottin luona, ja hänelle riittäisi puoli tuntia, jotta hän ehtisi pakata vähäiset tavaransa matkaa varten. Hän ajatteli niitä kahta jo hieman kulunutta vaatekertaa, joista huonompi oli hänen yllään, ja moneen kertaan paikattuja, alunperin hienoja alusvaatteita, joista koko hänen omaisuutensa koostui yhdessä jokusen rasian, kultaisten kellonvittojen, kellon ja muutaman kirjan kanssa. Hänen mieleensä nousivat menneet päivät, jolloin hän oli ylhäisenä miehenä matkustellut ympäri maailmaa komeilla kieseillä mukanaan kaikki tarpeellinen ja tarpeeton, myös palvelija, joka oli tosin useimmiten ollut joku lurjus – ja voimaton vihastus nostatti kyöneleet hänen silmiinsä. Piiskaa pitelevä nuori nainen ohjasi hänen ohitseensa pikku kärryjä, joissa makasi juopunut aviomies säkkien ja kaikenlaisten kapistusten keskellä. Nainen katsoi ensin uteliaan pilkallisesti Casanovaa, kun tämä kasvot vääristyneinä siirsi hampaidensa välistä jotain sekavaa ja harppoi leveää maantietä pitkin jo kukkineiden kastanjapuiden alla, mutta nähdessään että vastassa olivat vihasta leiskuvat silmät hänen kasvoilleen nousi säikähtä-

nyt, ja lopuksi suopean halukas ilme, kun hän matkaa jatkettuaan katsahti vielä taakseen. Casanova, joka hyvin tiesi, että kiukku ja viha esittivät suurempaa roolia nuoruuden värisävyissä kuin lempeys ja hellyys, pani heti merkille, että olisi saanut pelkällä julkealla huudolla kärkyt pysähtymään ja tilaisuuden tehdä nuorelle naiselle mitä ikinä halusi. Vaikka tämä huomio kohensikin hetkeksi hänen mielialaansa, hänestä tuntui kuitenkin siltä, ettei maksanut vaivaa uhrata edes muutamaa minuuttia niin toisarvoiseen seikkailuun, joten hän antoi maalaiskärkyjen ja niissä matkustavien rämistellä esteettä eteenpäin maantien pölyssä ja aamu-uvassa.

Puiden siimes heikensi nousevan auringon porotusta vain nimeksi, ja Casanova huomasi joutuvansa vähitellen hidastamaan tahtiaan. Maantiepöly oli laskeutunut niin paksuna hänen vaatteilleen ja kengilleen, ettei niiden kulumia enää huomannut, ja niin Casanovaa saattoi asusta ja ryhdistä päätellen pitää ilman muuta säätyläisherrana, jonka oli vain tehnyt mieli jättää kiesinsä kerrankin kotiin. Kun hänen edessään häämötti jo porttikaari, jonka välittömässä läheisyydessä majatalo sijaitsi, häntä vastaan keinahtelivat vankkatekoiset maalaiskärkyt, joissa istui pyylevä, hyvin pukeutunut, vielä melkoisen nuori mies. Hän oli ristinyt kätensä vatsan päälle ja oli juuri nukahtamaisillaan silmien lupsahdellessa taajaan, mutta kun mies oli sattumalta havain-

nut Casanovan, ne alkoivat loistaa yllättävän virkeinä, ja koko hänen olemuksensa näytti joutuvan eräänlaisen riemukkaan tunnekuohun valtaan. Hän nousi liian äkisti pystyyn, horjahti takaisin istuimelle, nousi uudestaan, pukkasi kuskia selkään saadakseen miehen pysäyttämään vaunut, kääntyi ympäri niiden kiitäessä eteenpäin peläten Casanovan häipyvän näkyvistä, vilkutti kaksin käsin ja huusi lopulta ohuella, kirkkaalla äänellä kolmesti tämän nimen. Casanova tunnisti miehen vasta tutusta äänestä, asteli pysähtyneiden vaunujen viereen, tarttui hymyillen hänelle ojennettuihin käsiin ja sanoi: ”Onko tämä mahdollista, Olivo – tekö se olette?” ”Kyllä, minä se olen, herra Casanova, te siis tunnette minut vielä?” ”Miksi en tuntisi? Tosin te olette hieman kasvattaneet ympärysmittaa sitten hääpäivänne, jolloin viimeksi teidät tapasin, mutta saatanhan minäkin olla melkoisesti muuttunut näiden viidentoista vuoden aikana, joskaan en samalla tapaa.” ”Tuskin yhtään”, huudahti Olivo, ”ette juuri yhtään, herra Casanova! Sivumennen sanoen: siitä on kuusitoista vuotta, muutama päivä sitten siitä tuli kuluneeksi kuusitoista vuotta! Voitte varmaan kuvitella, että olemme sen johdosta puhuneet teistä paljon, Amalia ja minä...” ”Tosiaanko?” kysäisi Casanova ystävällisesti. ”Te molemmat siis muistatte minua aika ajoin?” Olivon silmät kostuivat. Hän piti yhä Casanovan käsiä omissaan ja pu-

”Casanovaa oli 53 vuoden iässä vetänyt jo kauan maailmalle lähestyvän vanhuuden rauhattomuus, ei nuoruuden seikkailunhalu, ja hän tunsi kaipauksen synnyinkaupunkiinsa Venetsiaan kasvavan sielussaan niin rajusti, että hän alkoi kierrellä sen lähiseutua yhä jyrkemmin kaartein niin kuin lintu, joka laskeutuu vähitellen taivaan korkeuksista alas kuolemaan.”

Näin alkaa itävaltalaisen kirjailijan Arthur Schnitzlerin (1862–1931) pienoisromaani Casanovan kotiinpaluu. Teos valmistui ensimmäisen maailmansodan loppuvaiheessa vuonna 1918, ja siitä välittyy melankolia ajan kulkua ja kaiken katoavuutta kohtaan. Schnitzler kirjoitti tietoisesti lukijan odotuksia vastaan: hänen Casanovansa oli väsynyt kiertolainen, joka haluaa palata kotiin.

Casanovan kotiinpaluun on suomentanut Raija Nylander.

FAROS

www.faroskustannus.fi

ISBN 978-952-5710-91-5

Kannen kuvitus ja ulkoasu:
Kari Salmi / Vaara Grafik